

На черговому засіданні Президії НАН України 18 січня 2012 року члени Президії НАН України та запрошені заслухали доповідь директора Морського гідрофізичного інституту НАН України академіка НАН України В.О.Іванова про наукову і науково-організаційну діяльність установи.

В обговоренні взяли участь академік НАН України Б.Є.Патон, директор Інституту геофізики ім.С.І.Субботіна НАН України, голова комісії з комплексної перевірки Морського гідрофізичного інституту НАН України академік НАН України В.І.Старостенко, голова Кримського наукового центру НАН та МОНМС України академік НАН України М.В.Багров, головний інженер Державного підприємства морських телекомунікацій «Морком» Міністерства інфраструктури України М.О.Котов, директор Центру екології моря Мінприроди України доктор географічних наук І.Д.Лоева, академік-секретар Відділення наук про Землю, директор Науково-інженерного центру радіогідрогеоекологічних полігонних досліджень НАН України академік НАН України В.М.Шестопапов.

Президія НАН України відзначила, що Морський гідрофізичний інститут НАН України є одним із найбільших і найстаріших у Відділенні наук про Землю НАН України. Історія інституту починалась із Чорноморської гідрофізичної станції, створеної у 1929 р. в селищі Кацівелі за ініціативою академіка В.В.Шулейкіна. А з 1963 р. власне Морський гідрофізичний інститут був перебазований до м.Севастополя і переданий до складу Академії.

Директор інституту та інші виступаючі досить змістовно розповіли про наукові здобутки інституту як у фундаментальному, так і в прикладному аспектах з усіх наукових напрямів. Ученими інституту були розроблені сучасні системи контролю за станом морського середовища, створені математичні моделі його еволюції та прогностичні інформаційні системи з попередження можливих катастрофічних змін рівня Чорного моря. Було схвалено діяльність інституту та його СКТБ у галузі морського наукового приладобудування, результатом якої став найсучасніший парк наукових приладів і обладнання.

Вдале поєднання сучасних інформаційних технологій та новітнього обладнання донних станцій з супутниковими спостереженнями дозволили запровадити моніторинг стану морського середовища, що допомагає певною мірою запобігати негативним наслідкам антропогенного впливу на Азово-Чорноморський басейн.

Морський гідрофізичний інститут НАН України традиційно бере активну участь у міжнародній науковій співпраці, зокрема по лінії ЮНЕСКО, Євросоюзу та НАТО. Інститут виконував 10 проектів Шостої та Сьомої рамкових програм Євросоюзу.

Було позитивно відзначено співпрацю інституту з російськими вченими. Так, у минулому році розпочалася реалізація спільної програми НАН України та РАН «Чорне море як імітаційна модель океану», до якої планується залучити й інші організації, що входять до складу Міжнародної асоціації академій наук та Євразійської асоціації університетів.

До недоліків у діяльності інституту належить недостатня підготовка кадрів вищої кваліфікації: за 5 років захищено лише 4 докторських і 9 кандидатських дисертацій. Середній вік докторів наук становить 65,3 року, кандидатів – 56,6 року, але позитивним є те, що молоді до 35 років в інституті сьогодні вже більше 70 осіб.

Дуже низька частка госпдоговірних робіт – менше 10 відсотків від загального фінансування інституту.

На особливу увагу заслуговує проблема організації експедиційних робіт. Науково-дослідних суден на даний час в інституті немає. Це означає, що роботу з організації експедицій треба планувати і здійснювати за участю вчених зацікавлених установ Академії та інших відомств шляхом ефективного використання науково-дослідного судна «Професор Водяницький», активно залучати вчених Росії та інших приморських держав до виконання спільних програм і морських експедицій.

У цілому Президія НАН України схвалила діяльність Морського гідрофізичного інституту НАН України.

***

Далі учасники засідання заслухали та обговорили наукову доповідь академіка НАН України Я.С.Яцківа «Про стан та функціонування Кримського геодинамічного полігона «Сімеїз-Кацівелі».

У доповіді та виступах академіка НАН України Б.Є.Патона, заступника директора Кримської астрофізичної обсерваторії МОНМС України доктора фізико-математичних наук О.Є.Вольвача, в.о.директора Кримської лазерної обсерваторії Головної астрономічної обсерваторії НАН України П.С.Одинця, заступника директора Радіоастрономічного інституту НАН України академіка НАН України В.М.Шульги, проректора з наукової роботи Національного авіаційного університету професора В.П.Харченка було висвітлено широке коло питань, які стосуються проблеми вивчення динаміки Землі та пов'язаних з нею практичних потреб геодезії, картографії, космічної навігації тощо.

На сьогодні дуже важливим є використання сучасних космічних методів у вивченні геодинамічних процесів, зокрема нутації, руху полюсів Землі, тектоніки плит. Для цього використовується Міжнародна мережа станцій космічної геодезії, складовою частиною якої є Укргеокосмомережа. Особливе значення мають так звані станції колокації, до яких належить Кримський геодинамічний полігон «Сімеїз-Кацівелі». Цей полігон функціонує понад 10 років і є унікальним науково-технічним комплексом, де розташовані три

об'єкти, що становлять національне надбання України. Він входить до десятки подібних колокаційних станцій світу.

Було зауважено, що ще у грудні 2010 року підписаний Договір про співпрацю установ Академії, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України і Російської академії наук про наукове співробітництво з астрономічних та космічних досліджень різної спрямованості, в якому, зокрема, передбачено створення Міжнародного центру астрономічних і геокосмічних досліджень. Складовою частиною зазначеного центру є Кримський геодинамічний полігон «Сімеїз-Кацівелі», що представляє Україну у міжнародних мережах космічної геодезії та геодинаміки.

Участь України у такій міжнародній співпраці набуває особливого значення у зв'язку зі створенням сучасних навігаційних систем GPS (США), Галілео (країни ЄС) та ГЛОНАСС (РФ). Зараз, на базі Кримського геодинамічного полігона та використовуючи унікальне положення території України, у тісній співпраці з фахівцями Росії та Європи виконується порівняння цих навігаційних систем для визначення їх ефективності.

Наголошувалось, що потреба у наукових дослідженнях, які здійснюються на основі спостережень Кримського геодинамічного полігона «Сімеїз-Кацівелі», ніколи не втратить актуальності і навіть буде зростати. Тому ці роботи заслуговують на всебічну увагу і підтримку.

***

Крім того, Президія НАН України заслухала інформацію про план видання друкованої продукції за державним замовленням; про заходи щодо реалізації рішень спільного засідання Ради МААН та Ради ЄАУ від 22 жовтня 2011 р. та підготовки чергового засідання Ради МААН; про призначення уповноважених представників від НАН України з питань виконання двосторонніх договорів про співробітництво з академіями наук країн СНД та іншими академіями наук і організаціями, які входять у МААН; про затвердження складу експертних комісій по виборах до складу НАН України у 2012 році; про проведення виборів керівників науково-дослідних установ НАН України; про конкурс 2012 року на здобуття премії Російської академії наук і Національної академії наук України; про окремі питання забезпечення житлом співробітників НАН України; про розподіл бюджетного фінансування НАН України у 2012 році; про проведення 10 квітня 2012 року спільно з Колегією Державного космічного агентства України розширеного засідання Президії НАН України, присвяченого 75-річчю від дня народження академіка НАН України С.М.Конюхова; про проведення річної сесії Загальних зборів НАН України; про затвердження плану підготовки питань для розгляду на засіданнях Президії НАН України у 2012 році; про перевірку наукової та науково-організаційної діяльності установ НАН України; також було розглянуто низку

кадрових питань та прийнято рішення про нагородження відзнаками Національної академії наук України.

Секретаріат Президії НАН України